

SVERIGES RUNINSKRIFTER

UTGIFNA AF

KUNGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN

FÖRSTA BANDET

ÖLANDS RUNINSKRIFTER

GRANSKADE OCH TOLKADE

AF

SVEN SÖDERBERG OCH ERIK BRATE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1900—1906

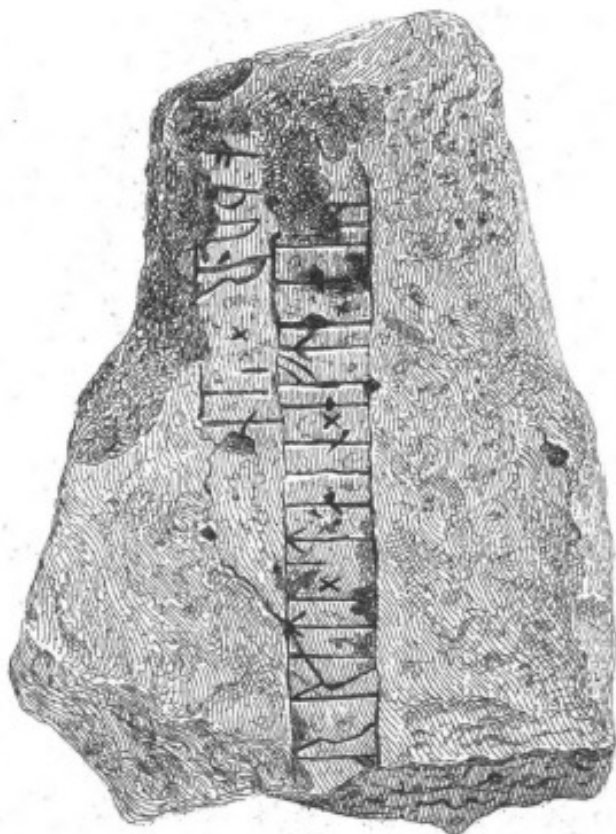
[111410]

25. Drörestorp, Sandby socken.

Pl. XV. Fig. 25 A och 25 B.

Literatur: L. 1308. — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 1, utskriften nr 23. — Ahlqvist, *Ölands Historia* II, 2, s. 37. — Sven Söderberg, *Runologiska och arkeologiska undersökningar på Öland sommaren 1884*, ATS IX, 2, s. 8.

Såsom ofvan (s. 13) är omtaladt, utgöres en stor del af Öland af ödemark. Orsaken härtill är att kalkberget, af öns bebyggare kalladt »flisan», som utgör öns grund, går för nära jordytan. De af denna anledning för odling otillgängliga områdena kallas *alfvar*, bestämda formen sing. *alfvaret*, plur. *alfvaren* (jfr *Ölands Historia*, I, s. 334). Stundom är alfvaret bevuxet med småskog, men på stora sträckor kan icke ens småskogen finna fäste, i det »flisan» går ända upp till jordytan och är antingen alldeles bar eller blott täckt af ett tunnt lager af kalkgrus eller mull. Detta är förhållandet med det stora södra alfvaret, som upptager öns midt fem mil i längd från Ottenby i söder till Torslunda och Gårdby socknar i norr. I denna stenöken finnas dock oaser, fläckar, der öfver »flisan» samlat sig ett djupare mullager. En sådan oasis är Drörestorp vid norra ändan på den bredaste delen af södra alfvaret, ungefär midt emellan Sandby socken i öster och Vickleby i vester. Odlingen vid Drörestorp är gammal; det bevisas genom grafhögar, som finnas i omedelbar närhet af det odlade området; härom vittnar också den

runsten, som hör till denna plats och af hvilken här för första gången teckningar offentliggöras.¹

Runstenen vid Dröstorps uppsöktes och aftecknades år 1634 af Rhezelius. Stenen stod då ännu upprätt och var fullständig, om man undantager, att öfre delen af inskriftsidan var skadad. Rhezelius uppgifver höjden till $2\frac{1}{4}$ alnar (1.34 m) och bredden vid jordytan till $6\frac{1}{2}$ qvarter (0.96 m). Han upplyser vidare, att stenen kallades *Åbjörnflisa*, att inskriftsidan vette mot öster samt att inskriften var otydlig (»synes illa»). Han läser sålunda:

IRNIR RITI * ITIT * ITI * IT... | ...IR * IT

Då stenen nu icke längre är så fullständig som på Rhezelii tid, hafva vi här fig. 25 B, pl. XV reproducerat hans teckning i utskriften af hans *Monumenta Runica in Ölandia*.

Ahlqvist, på hvars tid Dröstorpsstenen befann sig i samma skick som nu, återgifver inskriften efter Rhezelius, och Liljegren har icke heller haft någon annan källa för sin läsning.²

Runstenen vid Dröstorps anträffas ute på sjelfva alfaret något öster om det inhägnade området. Otvifvelaktigt befinner den sig ännu på sin ursprungliga plats. Men den är nu kullfallen och stympad och nedre delen saknas.³ Den kvarvarande delen ligger i en fördjupning, hvilken antagligen uppstått, då den saknade delen blifvit uppgräfd och bortförd. Ahlqvist slutar (a. a. II, 2, s. 37) sitt omnämnande af runstenen med följande ord: »Jämte flisan (= runstenen) har varit en liten ättehög, hvilken nu är destruerad.» Af denna ättehög har jag icke kunnat upptäcka något spår. Den omnämnes icke heller af Rhezelius.⁴

Runstenen vid Dröstorps är en kalkstenshäll, som blifvit bruten i närheten. Stenarten öfverensstämmer till utseendet alldeles med den fasta hällen på platsen. Det nu bevarade stycket har en längd af jemt en meter, bredden nedtill vid brottet är 82 cm, uptill icke fullt en half meter. Tjockleken är 20 cm.

Den sida, på hvilken inskriften är inhuggen, är hvad Öländingarna kalla en »öfversida», d. v. s. den har utgjort del af den fasta hällens i dagen liggande yta. Den är, såsom alltid är fallet med en »öfversida», glatt, men den är tillika mycket ojemn med talrika sprickor och hål efter utfallna skärfvor. Vid öfverändan är ytan afflagad på ett stort stycke, hvarigenom inskriften stympats. Denna skada förefans redan år 1634, såsom Rhezelii af oss reproducerade teckning (fig. 25 B) visar.

¹ Ahlqvist omtalar, *Ölands Historia* II, 2, s. 37, en bebodd gård vid Dröstorps. Den har funnits till för några år sedan, då byggnaderna vid den siste innehafvarens död borttogos. Odlingen har vid Dröstorps icke fortfarit i oafbruten följd sedan forntiden, utan har varit afbruten. Dröstorps upptogs nämligen år 1758 som nyhemman, enligt Ahlqvist a. st. s. 24.

² Att Ahlqvist icke sjelf läst inskriften, utan afskrifvit Rhezelius, framgår deraf, att han uppgifver stenens längd till $1\frac{3}{4}$ alnar (ungefär 1 m) eller lika med nuvarande längden, utan att angifva, att början af inskriften saknades. — Som stenens namn uppgifver Ahlqvist »Björnflisa».

³ Rhezelii uppgift om stenens läge är föga noggrann, men passar in på platsen, der den nu befinner sig. Stenen är icke lätt att finna. Man uppsöker den lättast genom att taga inhägnadens sydöstligaste hörn till utgångspunkt. Man följer härifrån den inhägnande muren först i norr, sedan i öster, derpå åter i norr; 20 steg från sistnämnda mursträcknings nordligaste ända går man sedan 210 steg rakt i öster, då man träffar stenen. — Det stycke af stenen, som nu saknas, ligger måhända någonstädes i stenvallen.

⁴ De ofvan af mig åsyftade grafhögarna finnas längre i söder.

Inskriften är inhuggen mellan gränslinier i två parallela rader. Den ena, som upptager stenens midt, läses nedifrån och uppåt, den andra uppifrån nedåt, begge från venster till höger. Runorna hafva en längd af 12—13 cm. I början af inskriften äro de skarpa, men mot slutet rundade i botten. De hafva alla efter inhuggningen blifvit glattslipade; detta försvårar läsningen, enär den ursprungliga ytan jemväl är glatt och har fördjupningar, som likna de inhuggna strecken.

Det förlorade stycke af stenen, som varit synligt ofvan jord, då stenen var rest, har upptagit omkring en tredjedels meter eller ungefär en fjerdedel af hela stenens höjd. På detta stycke har Rhezelius läst de sex runorna $\text{H}\text{R}\text{N}\text{I}\text{P}$. Liljegren har gissat, att den sjetta af dessa runor varit \uparrow och icke P . Jag har öfvertygat mig om att denna gissning är riktig. Af de sju runor, som bildat första ordet i inskriften, är den 7:de runan R kvar på den bevarade delen af stenen. Omedelbart framför detta R är ytan skadad genom afflagning, men skadan sträcker sig endast ett par cm in på raden, och så mycket af den ursprungliga ytan är kvar, att, ifall den närmast föregående runan varit P , en del af kännestreckets otvifvelaktigt ännu skulle varit bevaradt. Deremot kan på den skadade delen mycket väl hafva varit plats för ett kort kännestreck af \uparrow .¹ Då ett namn *ioruitr*, som Liljegren läser, annars är okänt, kan man ytterligare förmoda, att 5:te runan varit t , hvarigenom det från talrika inskrifter kända namnet *ioruntr*, *Jgrundr*, framkommer.²

Om vi medtaga de runor, som efter vår förmodan stått på den förlorade delen af stenen, blir det, som vi fått ut af inskriften (se vår teckning 25 A):

$[\text{H}\text{R}\text{N}\text{I}\text{P}\text{t}]\text{R}\text{R}\text{I}\text{t}\text{I} \times \text{t}\text{t}\text{t} \times \text{H}\text{P}\text{t}\text{I} \times \text{H} \dots | \dots \text{P}\text{N}\text{R} \times \text{t}$

Transliteration: $[\text{iorunt}]\text{r}\text{riti} \times \text{stain} \times \text{efti} \times \text{ai} \dots | \dots \text{opur} \times \text{sin}$

Som skiljetecken mellan orden brukas ett litet kors. Emellan första och andra ordet är det utelemnadt. Skiljetecknet efter 20 runan (efter ordet *efti*) är mycket otydligt och liknar mest naturliga fördjupningar i den här särskildt ojemna ytan. Men det har förmodligen tidigare varit tydligare, då det är återgifvet i Rhezelii teckning.

14:de runans (t) kännestreck är på det sätt otydligt, att den delen, som fins till höger om stafven, liknar hålet efter en utfallen skärfva. Det kan därför icke afgöras om formen varit t eller t . — 17:de runan är t med en kraftigt inristad prick på midten. Stafven är mycket ojemnt inhuggen; en del är grund, en annan del kraftig. Detsamma är förhållandet äfven med andra stafvar i denna inskrift.

Efter runorna 17—20, som bilda ordet *efti*, har stått namnet på den, till hvars minne stenen blifvit rest. Då runstenen enligt Rhezelius i äldre tider burit namnet *Åbjörnaflisa*, är det ett naturligt antagande, att namnet *Åbjörn*, som varit allmänt i Sverige i gammal tid och särskildt är känt från Öland,³ funnits på stenen. Men det jag

¹ Ett stöd för denna förmodan har man för öfrigt deri, att nominativmärket i namnet är R . Hade den föregående runan varit P , skulle nominativmärket antagligen tecknats med A .

² Ett namn *ioruitr* läses på en runsten i Fundbo kyrka i Upland enligt teckningen Bautil 543. Men i Antiquitetsarkivets manuskript F a 6 fins en äldre teckning från år 1636 af riksantikvarien Rhezelius, och enligt hans teckning har stenen haft $\text{H}\text{R}\text{N}\text{I}\text{P}\text{R}$ med stunget \uparrow . Det är därför otvifvelaktigt att äfven här stått *iorundr*, hvilket Liljegren (nr 1677) gissat. Stenen har legat som golfsten i kyrkan, och inskriften är nu otydlig. Se Dybeck fol. I, 254 och *Uplands Fornminnesförenings Tidskrift* III, s. 39.

³ Se Lundgren, *Svenska Landsmälen* X, 6, s. 7 samt här ofvan s. 61.

läst på stenen gifver icke stöd åt detta antagande. Af namnet på den, efter hvilken stenen är rest, finnas blott ett par säkra stafvar bevarade. Men så vidt jag kunnat finna, har namnet icke börjat med **ab**. Det har varit någon särskild omständighet, hvilken ej egt sammanhang med inskriften, som gifvit anledningen till att stenen fått det af Rhezelius uppgifna namnet.

Den första runan i namnet har Rhezelius läst som **l**. Men här står troligen **l**. Öfre delen af stafven är klar, men nedersta delen har försvunnit genom vittring, och mellersta delen har icke framkommit på grund af en naturlig fördjupning; i öfre kanten af denna fördjupning har jag funnit ett kort kännestreck af runan **l**. — Nästa runa nr 22 har Rhezelius läst som **l**. Men detta är säkert origtigt. Stafven kan följas tydligt till hela sin längd och har aldrig haft något kännestreck till venster. Till höger är ytan aflagad längs större delen af stafven; men nedtill i raden är ett 5 cm bredt band af den ursprungliga ytan kvar. Något spår af kännestreck har jag icke kunnat upptäcka, och runan har därför otvifvelaktigt icke varit **β**. — Efter sist omtalade staf har Rhezelius icke kunnat läsa något, utan på sin teckning antydtt skada från stenens topp ända ned till stafven. Jag har likväl funnit, att på en längd af 12 cm i nedre delen af raden ingen aflagning egt rum. Jag har här på två centimeters afstånd från nr 22 funnit ett grundt, bredt streck och två cm fram ytterligare ett liknande streck, som upptill tyckes böja sig mot det främre, men också synes hafva en smalare fortsättning rakt uppåt (se teckningen nr 25 A). Hvad som här är hugget och hvad som är tillfälligt, kan jag ej afgöra. Man skulle vänta att finna spår af ytterligare en staf, men något sådant har jag ej kunnat upptäcka. Ytan här upptill synes vara nött, der den icke är aflagad. Hvad inskriften innehållit efter den 22 runan kan således icke afgöras, liksom det måste lemnas oafgjordt, om denna (22) möjligen haft något kännestreck till höger upptill (**Γ**). Liljegren har efter skiljetecknet *Aib.*, men detta måste bero på gissning, ty af hans två källor har Rhezelius, såsom redan är nämdt, **ia**, och Ahlqvist har *in*.¹

I raden till venster äro runorna grundt inhuggna, och stenen är här mycket ojämn. Denna del af inskriften är så otydlig, att man kan betrakta stenen länge utan att upptäcka, att det här finnes någon inskrift alls. Början af denna rad saknades på grund af aflagningen redan på Rhezelii tid, och af de kvarvarande runorna äro några nu stympade. Den första bevarade runan i denna rad har Rhezelius läst rätt som **f**; öfre delen af stafven är oskadad, och fortsättningen kan man följa i kanten af brottet. Kännestrecken äro korta och hafva aldrig nått öfver på venstra sidan af stafven: formen är med säkerhet **f**. — Den andra runan i denna rad har Rhezelius likaledes läst rätt som **β**. Den tredje är mycket otydlig samt icke rätt läst af Rhezelius; den är dock säkert **Π**, hvilket, liksom föregående runa, nu är stympadt nedtill. Den fjerde **R** är funnen af Rhezelius, ehuru den är mycket otydlig, derigenom att strecken till största delen följa naturliga fördjupningar. — Skiljetecknet härefter samt de tre sista runorna **l**† äro något tydligare än de föregående samt funna äfven af Rhezelius.

¹ Ahlqvist har läsningen *in* från den af honom begagnade kopian af utskriften af Rhezelii *Monumenta* (se s. 5). I denna är Rhezelii teckning af Dröstorpsstenen på detta ställe orätt återgifven.

Fonetisk transskription: *Iþrundr rétti stæin æfti ai [br]óður sinn.*

Öfversättning: »Jörund uppreste stenen efter sin broder»

Om Rhezelius uppfattat rätt den andra runan i inskriften, har således os-runan här förekommit med två olika former, men de ha haft olika betydelse, $\text{𐀓} = o$, $\text{𐀔} = ó$.
